

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim

Author: Małgorzata Smereczniak

Citation style: Smereczniak Małgorzata. (2018). Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 337-339). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim

O cytacie

Cytat to początek *Trenu VIII* Jana Kochanowskiego, w którym zrozpaczony ojciec zwraca się do zmarłej córki. Kompozycja utworu jest oparta na kontraście między czasem przeszłym, wypełnionym radosną obecnością dziecka, a teraźniejszym, kiedy panują cisza i smutek po jego śmierci. Dziewczynkę przedstawiono jako pełne zalet, wesołe, energiczne dziecko, które dawało radość rodzicom. Jej śmierć poeta nazywa „zniknięciem” (dzisiaj: zniknięciem). Utwór kończy się obrazem pustego domu, ogarniętego niedającą się ukoić żałobą.

Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim,
Moja droga Orszulo, tym zniknięciem swoim.
Pełno nas, a jakoby nikogo nie było:
Jedną maluczką duszą tak wiele ubyło [...].

Cykl dziewiętnastu *TRENÓW* napisał Kochanowski po śmierci córki Urszuli (Orszuli), która zmarła, gdy miała dwa i pół roku. Niezwykle i nowatorskie jest to, że poświęcono jej pamięci dziecka, podczas gdy w tradycji *LITERATURY FUNERALNEJ* utrwalono się, że powstawały one po śmierci osób dorosłych, zwykle ważnych. Dziewiętnaście *trenów* odczytywanych jako całość buduje obraz człowieka, który cierpi, przeżywa kryzys światopoglądowy i próbuje znaleźć pocieszenie w trudnych chwilach. Z omawianego utworu warto zapamiętać również inny cytat, który utrwał się w powszechnym użyciu: „Pełno nas, a jakoby nikogo nie było”.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?*

Nawiązania

Do najbardziej znanych utworów literackich, w których pojawia się Urszulka Kochanowska, należy wiersz Bolesława Leśmiana *Urszula Kochanowska*, który rozpoczyna się następująco:

Gdy po śmierci w niebiosów przybyłam pustkowie,
Bóg długo patrzył na mnie i głaskał po głowie.

Dzieło Kochanowskiego naśladowało wielu innych twórców, m.in. Sebastian Fabian Klonowic, Stanisław Grochowski. We współczesnej poezji *Treny* były wzorem dla Władysława Broniewskiego (*Anka*) i Anny Kamińskiej (*Dobranoc matce*).

Warto wiedzieć

- LITERATURA FUNERALNA – utwory literackie związane ze śmiercią, z uroczystościami pogrzebowymi, wyrażeniem bólu i smutku po utracie bliskiej osoby, wychwalaniem jej zalet i zasług. Jednym z gatunków tej literatury jest *tren*.
- TREN – żałobny utwór liryczny poświęcony zmarłej osobie. Wywodzi się z poezji funeralnej obecnej w tradycji antycznej. Wyraża żal z powodu czyjejś śmierci, zawiera wspomnienie o zmarłym oraz wychwala jego zalety i zasługi.

Z opracowań

Czym były *Treny* Jana Kochanowskiego jako całość? Pomnikiem życia rodzinnego, filozoficzno-refleksyjnym poematem o kryzysie ideowym renesansowego człowieka myślącego, stającego wobec wielkiej problematyki życia i śmierci. Były też starannie opracowaną kompozycją cykliczną, w której jednolitą, spoiwą całość przeniknęły różne wyselekcjonowane elementy dalszej i bliższej tradycji literackiej: antycznych *trenów* greckich, klasycznego i humanistycznego *epicedium*, biblijnych *psalmów*, starożytnych i nowszych zbiorów *elegii*, humanistycznych *cykli* wierszy poświęconych osobie zmarłej, nawiązujących mniej lub więcej do tradycji *Petrarki*.

Bibliografia

Pelc J., 1999: *Wstęp. W: Kochanowski J.: Treny*. Kraków.

Ziomek J., 1995: *Renesans*. Warszawa.

Małgorzata Smereczniak